

Vergaderjaar 2021–2022

31 477

Bestrijden witwassen en terrorismefinanciering

Nr. 65

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 december 2021

Op 27 oktober 2021 heeft de vaste commissie van Financiën van de Tweede Kamer mij verzocht om een reactie op de brief van Stichting Kwaliteitsteam Buytenpark d.d. 28 september 2021 te geven. In deze brief zet Stichting Kwaliteitsteam Buytenpark (hierna: de stichting) uiteen dat zij vindt dat de maatregelen die haar bank Triodos neemt ter uitvoering van de Wet ter voorkoming van witwassen en het financieren van terrorisme (Wwft), onredelijk zijn en niet overeenkomstig regelgeving.

De stichting geeft aan dat Triodos van de stichting verlangt om alle afzonderlijke burgerservicenummers te verstrekken van haar bestuurders, alsmede duidelijke kopieën van persoonlijke identiteitsbewijzen, waarbij het verboden is de foto op dat identiteitsbewijs onherkenbaar te maken. Dit dient per e-mail en persoonlijk verzonden te worden via een eigen e-mailadres. Tevens dient ter verificatie een betaling van € 0,01 gedaan te worden vanaf een op eigen naam gestelde particuliere rekening door de eigenaar van die rekening.

Voor het opstellen van deze reactie heeft het ministerie contact gezocht met zowel de stichting als met Triodos bank om beide partijen in staat te stellen een toelichting te geven. Beide partijen hebben schriftelijk gereageerd. Hieronder ga ik in op het algemene wettelijke kader dat geldt voor banken en stichtingen.

Wet ter voorkoming van witwassen en terrorismefinanciering

Het doel van de Wwft is het voorkomen van witwassen en het financieren van terrorisme. Daartoe zijn financiële instellingen en andere dienstverleners die gebruikt kunnen worden door criminelen om criminele inkomsten te verhullen of te verplaatsen, aangewezen als poortwachters. De Wwft verplicht deze poortwachters dat zij inzicht moeten verkrijgen in de identiteit van hun cliënten, de herkomst van het vermogen van cliënten en dat zij toezien op de transacties die cliënten gedurende de zakelijke relatie uitvoeren. Op deze manier moet worden voorkomen dat financiële

instellingen of andere dienstverleners misbruikt worden om crimineel vermogen in het financiële systeem te brengen.

Door de toenemende aandacht voor de uitvoering van de Wwft door poortwachters, in het bijzonder door financiële instellingen, zie ik dat burgers en bedrijven vaker geconfronteerd worden met de gevolgen van de uitvoering van de Wwft en bijvoorbeeld gevraagd worden meer informatie en documentatie aan te leveren dan voorheen. Ik kan mij voorstellen dat het ingrijpend kan zijn wanneer een bank, na een reeds lange zakelijke relatie, om uitvoerige documentatie verzoekt. Gelet op de enorme opgave voor de samenleving om criminele geldstromen te stoppen, is het onvermijdelijk dat ook burgers en ondernemers in aanraking komen met de gevolgen van de eisen die horen bij de poortwachtersfunctie. Ik verwacht van banken en andere instellingen dat zij daarbij redelijk te werk gaan en transparant hun klanten informeren over de verplichtingen die op hen rusten. Tot slot zie ik het als mijn taak te zorgen voor heldere en uitvoerbare regelgeving en, waar nodig, knelpunten weg te nemen.

Stichtingen

Op grond van de Algemene Verordening Gegevensbescherming mogen partijen gegevens verwerken indien dit volgt uit de wettelijke verplichtingen die op de partij rusten. De Wwft verplicht instellingen om de uiteindelijke belanghebbenden (UBO's) van rechtspersonen te identificeren als onderdeel van het cliëntenonderzoek. Een UBO is elke natuurlijk persoon die de uiteindelijke eigenaar is of zeggenschap heeft over de cliënt of de natuurlijk persoon voor wiens rekening een transactie of activiteit wordt verricht. In het geval van een stichting is de UBO, indien er geen sprake is van een eigenaar via meer dan 25% van het eigendomsbelang of stemrecht, het statutair bestuur.¹ Juridische entiteiten zoals stichtingen moeten op grond van de Wwft zelf beschikken over actuele gegevens en bescheiden over wie hun UBO's zijn. De UBO's hebben ook zelf de verplichting om deze informatie te verschaffen aan de juridische entiteit, in dit geval de stichting. Onderdeel van deze gegevens en bescheiden zijn onder meer het burgerservicenummer en afschriften van de documenten waaruit de identiteit van de UBO blijkt, zoals een paspoort.

Een instelling die op grond van de Wwft is aangewezen als poortwachter, zoals een bank, moet vervolgens als onderdeel van het cliëntenonderzoek redelijke maatregelen nemen om vast te stellen welke personen de UBO's zijn. Deze instelling heeft de verantwoordelijkheid om zelf vast te stellen welke maatregelen redelijk zijn om te voldoen aan de verplichting om UBO's te identificeren. Dit is immers in hoge mate afhankelijk van de fysieke en digitale mogelijkheden van de instelling zelf en de beschikbaarheid van de benodigde gegevens. De verplichting om de UBO's te identificeren is in het bijzonder relevant voor cliënten als stichtingen. Uit de laatste *National Risk Assessment* witwassen is gebleken dat stichtingen, vanwege hun ondoorzichtige eigendomsstructuur, een verhoogd risico vormen op witwassen of het financieren van terrorisme.² Dit kan er in de praktijk toe leiden dat instellingen grondige procedures hanteren om te verzekeren dat een stichting niet wordt misbruikt voor illegale doeleinden.

¹ Algemene leidraad Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft), Ministerie van Financiën & Ministerie van Justitie en Veiligheid (2020).

² National Riskassessment Witwassen 2019 & National Riskassessment Terrorismefinanciering 2019, WODC (2020).

Toelichting Triodos

In haar reactie zegt Triodos dat men weloverwogen en met aandacht voor de bescherming van persoonsgegevens heeft gekozen voor haar werkwijze. Omdat Triodos geen beschikking heeft over lokale bankkantoren waar men zich in persoon kan identificeren, dient de verificatie geheel online plaats te vinden. Het verstrekken van de afschriften van de bestuurders via één emailadres en zonder additionele verificatie is volgens Triodos onvoldoende betrouwbaar en levert bovendien privacyrisico's op. Uit de toelichting van de stichting en Triodos begrijp ik dat beide partijen uitvoerig met elkaar hebben gecorrespondeerd over deze werkwijze van Triodos. Uiteindelijk heeft dit helaas niet tot wederzijds begrip geleid en heeft de stichting besloten niet mee te werken aan het cliëntenonderzoek en de betaalrekening door Triodos te laten sluiten. Ik kan mij voorstellen dat dit voor beide partijen een onbevredigende uitkomst is na een voor beide partijen arbeidsintensief proces.

Dit signaal, alsmede de berichtgeving over de moeite voor vrijwilligersorganisaties om bankrekeningen te openen, neem ik serieus en zal ik betrekken in mijn gesprekken met de De Nederlandsche Bank en de Nederlandse Vereniging van Banken over de mogelijk onbedoelde gevolgen van de Wwft.

De Minister van Financiën,
W.B. Hoekstra